

Yttrande

2021-10-19

Miljödepartementet
Naturmiljöenheten
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare:
Anders Clarhäll

Dnr: 2021-02580

Yttrande avseende Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51)

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, har granskat innehållet i rubricerat betänkande.

Formas ställningstagande

Utredningen konstaterar (kapitel 10.4) att det finns betydande brister i vår kunskap om naturliga livsmiljöers och artgruppers förekomst och ekologiska behov. Utredningens förslår därför att regeringen ska ge uppdrag till Naturvårdsverket att analysera vilka data som behöver kompletteras, och att detta sedan ska ligga till grund för prioritering av riktade inventerings- och övervakningsinsatser. Initiativet är i och för sig lovvärt, men Formas anser att kunskapsbehovet är betydligt bredare än data om arternas förekomst. Det stora kunskapsbehovet handlar snarare om samspelet mellan markanvändning och enskilda arters förekomst, samt den biologiska mångfalden i stort. En analys om kunskapsbehov borde därför även inkludera processer och samband, samt fokusera på angelägna forskningsbehov. Resultatet av en sådan analys skulle lägga grunden för prioritering av riktade forskningsinsatser och nya program för finansiering av forskning om hotade naturliga livsmiljöer.

Frågan om forskningens roll för skydd av arter och utvecklingen i miljömålsarbetet är inget som behandlas i utredningens betänkande. Formas betraktar detta som en brist och något av en missad möjlighet. Många av de kunskapsluckor som utredningen identifierat är en uppgift för forskningen att lösa. Men vi kan inte vänta på att initiativet kommer från forskarna själva. Här har myndigheter med ansvar för markanvändning, naturvård och forskningsfinansiering en viktig uppgift att fylla genom att identifiera forskningsbehov som är angelägna för miljömålsarbetet.

På motsvarande sätt ser Formas att det även finns mer djupgående kunskaps- och forskningsbehov kring genomförande och styrning som relaterar till utredningens förslag. Dessa rör exempelvis frågor kring vår förståelse av kollektiva respektive privata nyttor och ansvars- och riskfördelning kopplat till dessa. Viktigt är också frågor om (upplevd och faktisk) kunskap hos markägare och potentialen av olika typer av styrmedel i förhållande till dessa.

Formas ser, på ett mer övergripande plan, att en bred och stabil kunskapsgrund i sin tur bidrar till större trygghet och legitimitet i de ställningstaganden som görs och beslut som tas. Det kan i sin tur

säkerställa en hög acceptans för nödvändiga förändringar vad gäller skydd av arter. Kunskapsutvecklingen, och behov av ny kunskap, samspelar nära med samhällsutvecklingen och är en process i ständig rörelse. En tydligare medvetenhet kring betydelsen av kunskap och forskning skulle genomgående vara önskvärt i utredningens betänkande och specifika förslag.

Som forskningsråd och som expert inom miljö, areella näringar och hållbart samhällsbyggande, kan Formas bidra till utvecklingen av en robust kunskapsgrund inom samtliga områden som berörs i utredningen. Genom våra nationella forskningsprogram, riktade insatser inom skog och biologisk mångfald, evidensbaserade miljöanalyser, samt våra omfattande nationella och internationella samverkansytor, kan Formas verka som ett nav för kunskapsutvecklingen inom utredningens frågor. Det gäller både i dagsläget och för kommande behov som identifieras.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ingrid Petersson, efter föredragning av analytiker Anders Clarhäll. I beredningen har även senior rådgivare Karin Perhans och nationalekonom Henrik Scharin deltagit.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför nammunderskrifter.

Ingrid Petersson

Anders Clarhäll

Kopia till:

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se.